

Uberettigede angrep på protokollkomiteen

AV
direktør Lorentz Vogt

Et
bremse når

ned, for-
og kommer al-
på fangstman-
te i havet. Og
være mulig å
trafikk — en
ned en rifle i
ikke bremses,
en sæl. Spillet
naturlov, og en
løpe ut i san-
tort antall un-
i det interna-
rium, hvor sæ-
Grønnlenderen
e ord for alvor
en annen
den stigende
godt ut i tom-
orsmålet er da,
t kan utgjøre

m «lokkemat»
ndivider på tog
asjonene. I fjor
arrestere 200
var kommet
lige» forslag.

nyttelse av
ifen?

München.
ngt arbeide er
. F. Reichels og
ssmanns viden-
ratorium i Bad
utvinne verdi-
ofyll i krystall-
kaffebønner og

Innstillingen fra protokollkomiteen er et verk, som man ikke kommer forbi, når okkupasjonstidens historie skal skrives. Den knytter sig nære til Undersøkelleskommissjonen. Men gjennom de mere fyldige opplysninger, som nu foreligger, har den hatt anledning til på mange felter å trengte dypere inn i forholdene. Av vesentlig betydning er det, at den har oplyst til behandling ikke alene administrasjonsrådet men også nevnden for industri og omsetning. Det er selvsagt, at ikke alle vil være enig i alle konklusjoner selvom komiteen er enstemmig bortsett fra ministeriet Nygaardsvolds forhold før 9. april 1940.

Mot komiteens innstilling er der kommet en del innvendinger. Angrepene gjelder ikke komiteens begrensede muligheter for å skaffe opplysninger, men at den har tatt med for meget. De synes mere preget av ønsket om fortsatt mørklegning enn av trangen til å gi en omfattende opplysning om forholdene. I en kronikk i «V. G.» krever advokat Wyller, at det er protokollkomiteens oppgave å «revidere regjeringens, stortingsmenenes og Høiesteretts offentligrettslige ferd og uttale sig om der skal gjøres statsrettslig ansvar mot noen av dem». Utover dette går komiteens bemyndigelse ikke etter hans opfatning. Denne sterke begrensning av komiteens virksomhet er imidlertid ikke i overensstemmelse med norsk konstitusjonell praksis. Odelstinget og med det protokollkomiteen er det norske folks kontrollorgan overfor administrasjonen. Som sådant har det alltid fungert og som sådant vil det fremdeles ha sin store misjon. Administrasjonsrådet og nevnden for industri og omsetning var «legales» og

dermed også ansvarlige administrative organer. De var en frukt av Høiesteretts ønske om gjennom samarbeide med den tyske minister å skape «legale» tilstander. Deres utgifter er også belastet den norske statskasse. Administrasjonsrådets medlemmer som medlemmene av nevnden for industri og omsetning gikk inn for et frivillig positivt samarbeide med okkupantene. Om denne samarbeidslinje på det tidspunkt var riktig eller gal, kan diskuteres. Men at den var det ledende prinsipp såvel for administrasjonsrådet som for nevnden for industri og omsetning kan ikke benektes. Det er protokollkomiteens fortjeneste, at den klart har påpekt samarbeidslinjen som datidens ledende prinsipp, etter at der har vært så megen forloren agitasjon for å skjule dette faktum. Derimot er jeg ikke enig med protokollkomiteen, når den fordømmer samarbeidslinjen og som følge derav skarpt kritiserer administrasjonsrådet og nevnden for industri og omsetning. Samarbeidslinjen var i 1940 nødvendig og derfor riktig. Erkjennelsen herav inneholder også det eneste mulige forsvar for de nevnte institusjoner samt Høiesterett.

Advokat Wyller stiller undersøkelseskommissjonen opp mot protokollkomiteen. Han gjør derigjennom urett mot dem begge. Undersøkelseskommissjonen brøt vel gjennom ukjent terreng. Det var et nyrydningsarbeide som der står respekt av. Men et nyrydningsarbeides resultater kan aldri være fullkomne. Der kreves stadige etterarbeider. Det gjelder samtidens historie som fortidens. Når den moderne historieforskning arbeider videre med Norges historie, ligger heri ingen undervurdering av P. A.

Munchs banebrytende arbeide, men en anerkjennelse av at det har gitt et utgangspunkt, hvorfra der kan arbeides videre. Protokollkomiteens innstilling bygger videre på undersøkelseskommissjonens arbeide. Der er gått ca. 1½ år siden dennes resultater forelå. Idag vet vi mer enn den gang. Dette har protokollkomiteen evnet å nyttiggjøre sig til opplysning for oss alle. Om noen år vil vi vite, at protokollkomiteens innstilling heller ikke har nådd det fullkomne. Det vesentlige er, at den har evnet å stille spørsmålene klarere. Og hovedspørsmålet blir: Var den av Høiesterett besluttede og i første rekke av administrasjonsrådet og nevnden for industri og omsetning gjennomførte samarbeidslinje riktig eller gal?

Fra medlemmer av nevnden for industri og omsetning er der klaget over, at den ikke har fått anledning til å uttale sig. Klagen er uberettiget. Der har forlengst såvel gjennom pressen som fra erstatningsdirektoratet vært opfordret til å gi alle opplysninger. De svar som dens medlemmer gav erstatningsdirektoratet gav omtrent samme smak, som når man stikker tungen ut av vinduet.

For et år siden ønsket Riksadvokaten å gjennomgå dens arkiv. Det blev da gjennom polittundersøkelse konstatert at dette hadde vært forsvundet i flere år uten at nevndens medlemmer hadde vist noen interesse for å konstatere om det var tilstede eller ikke.

Under disse forhold har stortingets protokollkomite hatt rett til å domme ut fra de foreliggende tildels ganske karakteristiske opplysninger.

Protokollkomiteens innstilling er et
Forts. neste side.

Tidens tanker

En Sovjetrussisk russel

Av Hans P. Lodrup

 DAGENS
TANKEKORN

«Sorg i en manns hjerte trykker det ned, men et godt ord gleder det». Salom.

Uberettigede —

Forts. fra side 5

betydelig videre skritt fremover mot sannheten om okkupasjonstiden. — men bare et skritt. Vi savner ennå bl. a. en undersøkelse av centraladministrasjonens opptreden særlig i den vanskelige tid etter 25. september 1940. Fylkesmennene er gransket. — men ikke departementets embetsmenn. Hvorfor? En slik undersøkelse er alltid vanskelig, fordi statsrådene gjerne vil føle en viss ulyst til å gi seg inn på en slik oppgave overfor de menn med hvem de til daglig skal ha et godt og fortrolig samarbeide. Statsråd Gundersens uheldige avvisning overfor major Langelands opplysninger har preg herav.

Det ligger imidlertid innenfor protokollkomiteens og odelstingets oppgave å foranledige en sådan undersøkelse. Den er nødvendig bl. a. ved komiteens granskning av de embedsutnevnelser, som har funnet sted siden frigjøringen. Den er også nødvendig når regjeringens Londontid skal behandles. Under denne kommer også op forholdet mellom regjeringen og den del av Hjemmefronten som alment kalles kretsen. Man står imidlertid her overfor en trekant, hvor opplysninger om administrasjonens overste embedsmenn ikke kan undværes.

Den måte hvorpå Protokollkomiteens mindretall har behandlet ministeriet Nygaardsvolds forhold for 9. april, har vært angrepet. Der er også plass for en viss kritikk, fordi standpunktet ikke er helt. Man fastholder, at det er handlet ukonstitusjonelt, men trekker ikke konsekvensen: Riksrrett. Man dommer uten rettsforhandling. Der kan være plass for kritikk. Men denne er til en viss grad formell. Av ministeriet Nygaardsvolds medlemmer slitter for nærværende foruten denne selv Støstad, Torp og Terje Wold i odelstinget. De har herigjennem en anledning til forsvar som ingen annen av de tusener, som har vært forfulgt i denne tid. De er neppe å beklage. Det er dessuten ikke ukjent, at odelstinget konstaterer ukonstitusjonell opptreden uten at sak reises. Det gjelder særlig overskridelser av bevilgninger eller anvendelse av midler uten bevilgning. Man har her til og med en gradering i dommene: «Kan passere», «Kan passere uten følger for fremtiden», «Kan etter omstendighetene passere, dog uten følger for fremtiden» o.s.v.

Protokollkomiteen har gjort et godt arbeid, selv om man kan kritisere. Nærværende forfatter har for såvidt fremholdt sine synsmåter i tidligere artikler i «Tønsbergs Blad». Man får håpe, at debatten i odelstinget må bidra til å klarlegge forholdene ytterligere.

LORENTZ VOGT

SPØRSMÅL OG SVAR

HØREAPPARAT OG SKATT

Husk TON

To bind av Churchills mektige verk foreligger nå på norsk.

CHURCHILLS erindringer

DEN ANNE VERDENSKRIG

«— er et fjell av et verk. Når en har lest det ut, føles det som om en har nådd toppen og ånder i renere, friskere luft. . . . Jeg vet ingen roman som kan måle seg med dette verk i ren og skjær spenning.» skriver Beverley Nichols i Sunday Chronicle om den engelske utgaven.

Den norske uforkortede utgaven blir på maksimum 10 bind, ca. 3 bind om året. Av disse foreligger nå — I stort, flott format og med flere hundre kunsttrykkbilder — bind I «Fra krig til krig» og bind II «Skyggekrigen» (som handler om krigen i Norge).

Prisen for de to første bind blir heftet kr. 14.00 pr. bind, innbundet i linlerret rygg kr. 21.50 pr. bind, med rød fullskinns rygg kr. 30.00 pr. bind.

Subskriber før det er for sent!

J. W. CAPPELENS FORLAG